

שם המחקר : התאמת תהליך יצירת סמלים ציבוריים ובדיקת מובנותם לאנשים עם מוגבלות

שכלית על פי תקני איזו ISO 22727:2007, ISO 9186-1:2014

שנה: 2019

מס' קטלוגי : 216

שמות החוקרים: פרופ' שירה ילון-חיימוביץ, גב' הילה רימון-גרינשפן וגב' אורנית אבידן-זיו.

רשות המחקר: דו"ח מחקר זה מבוסס על עבודת התזה לתואר שני של גב' שרון גנות במחלקה

ללימודי מידע באוניברסיטת בר אילן ועל עבודת צוות המחקר של המכון הישראלי להנגשה

קוגניטיבית.

תקציר המחקר:

מחקר זה נעשה בסיוע קרן שלם, המוסד לביטוח לאומי- אגף הקרנות, והמכון הישראלי להנגשה קוגניטיבית .

מטרת המחקר הייתה לבחון האם ועד כמה סמלים, אשר נוצרו על פי התקן הבינלאומי ליצירת סמלים ציבוריים (ISO 22727: 2007), נגישים ומובנים לאוכלוסיית אנשים עם מוגבלות שכלית בהשוואה לאנשים ללא מוגבלות שכלית.

מהלך המחקר. במסגרת המחקר יוצרו 15 סמלים על פי התקן הבינלאומי ליצירת סמלים ציבוריים (ISO 22727: 2007). לאחר מכן נבדקה רמת המובנות של אותם סמלים. בדיקת המובנות נעשתה באמצעות שימוש במבחן לבדיקת מובנות סמלים ציבוריים (ISO 9186-1:2014) על פי התקן הבינלאומי. מבחן זה הינו מבחן מובנות אשר בודק את המידה בה הסמל הגרפי המייצג רעיון או אובייקט מסוימים מובן בקלות על-ידי המתבונן. ארגון ה-ISO קבע שסמל ייחשב כמובן אם אחוז המובנות שהוא קיבל בקרב הנבדקים הוא 66% ומעלה. מבחן המובנות עבר פישוט לשוני על ידי צוות המחקר בכדי להתאימו עבור אנשים עם מוגבלות שכלית. המבחן עבר פישוט לשוני בלבד ולא הנגשה קוגניטיבית מלאה משום הרצון להשאיר את המבחן כשלעצמו דומה ככל הניתן למבחן כפי שהתקן הבינלאומי מורה לערוך אותו.

תקן ISO 9186 מחולק לשלושה מבחנים שונים. בהתאם להנחיות התקן ניתן להשתמש בכל המבחנים או בחלקם. במחקר זה נעשה שימוש במבחן הראשון בלבד: ISO 9186-1 שנת 2014 Method for testing comprehensibility (ראה/י נספח מס' 10). יש לציין שעל פי התקן למבחן המובנות לא ניתן לבדוק יותר מ-15 סמלים במסגרת מבחן מובנות אחד, אי לכך במחקר הנוכחי נבדקה מובנותם של 15 סמלים בלבד.

אוכלוסיית המחקר. במחקר לקחו חלק שתי קבוצות: קבוצת משתתפים מהאוכלוסייה הכללית (ללא מוגבלות שכלית) (N=60) וקבוצת משתתפים עם מוגבלות שכלית (N=60). הקבוצה האחרונה כללה אנשים עם מוגבלות שכלית קלה ואנשים עם מוגבלות שכלית בינונית, כפי שהם מאובחנים על ידי ועדות אבחון של משרד הרווחה. גודל אוכלוסיית המחקר נגזר מהנחיות תקן ה- ISO 9186-1:2014 אשר מנחה כי גודל הקבוצה המינימלי לבדיקת מובנות סמלים באמצעות מבחן המובנות הוא לפחות 50 אנשים.

ממצאים. עיקרי הממצאים מעידים כי בקרב המשתתפים עם מוגבלות שכלית, שני סמלים בלבד מתוך 15 סמלים, הגיעו לציון המייצג מובנות כהגדרתה עפ"י ארגון ה-ISO (בורסמה, התכתבות אישית, 14.2.2018). לעומת זאת, בקרב המשתתפים מהאוכלוסייה הכללית, 13 סמלים מתוך 15 סמלים הגיעו לציון המייצג מובנות. במילים אחרות, רוב הסמלים שנמצאו כמובנים לאוכלוסייה הכללית לא היו מובנים לאנשים עם מוגבלות שכלית. בקרב שתי האוכלוסיות, הסמל שקיבל את רמת המובנות הנמוכה ביותר היה סמל "נקודת המפגש" וזאת בפער משמעותי ברמת המובנות לעומת שאר הסמלים.

עבור כל אחד מ-15 הסמלים שנבדקו, שיעור המשתתפים מהאוכלוסייה הכללית אשר הבינו את הסמל היה גבוה במובהק משיעור המשתתפים עם מוגבלות שכלית אשר הבינו אותו. יחד עם זאת, נמצאו 3 סמלים בהם הפער בין האוכלוסיות היה קטן יחסית. הראשונים הם 2 הסמלים אשר נמצאו כמובנים ביותר בקרב המשתתפים עם מוגבלות שכלית (הסמל "גן שעשועים" והסמל "היכל התרבות"). אחוזי המובנות מקרב המשתתפים עם מוגבלות שכלית עבור שני סמלים אלו אף עמדו בסף המובנות על פי תקן ה-ISO 9186-1:2014. סמל שלישי ("נקודת מפגש") הובן בשיעור הנמוך ביותר מבין כל הסמלים, בקרב שתי האוכלוסיות. במרבית הסמלים, שתי האוכלוסיות לא נטו לתת משמעות הפוכה לסמל כלשהו. ממצא נוסף הוא כי בקרב המשתתפים מהאוכלוסייה הכללית הייתה נטייה גבוהה יותר לתת תשובה של "לא יודע" בהשוואה לזו של המשתתפים עם מוגבלות שכלית.

מניתוח הקשר בין רמת המוגבלות השכלית למובנות הסמלים בקרב המשתתפים עם מוגבלות שכלית עולה כי 6 מתוך 15 סמלים הובנו במידה רבה יותר על ידי אנשים עם מוגבלות שכלית קלה לעומת אנשים עם מוגבלות שכלית בינונית. יתרה מכך, בדיקת מובנות הסמלים בקרב קבוצת האנשים עם **מוגבלות שכלית קלה** בלבד העלתה כי ישנם שני סמלים נוספים שנחשבים למובנים על פי התקן: "אסור לשתות" שקיבל ציון 66% ו-"קונסרבטוריון" שקיבל ציון 67%. זאת בנוסף ל-2 הסמלים שנמצאו מובנים בקרב כלל המשתתפים עם מוגבלות שכלית: "גן שעשועים" ו"היכל תרבות".

מניתוח הקשר בין רמת מובנות הסמלים למסגרת העבודה של נבדקים עם מוגבלות שכלית עולה כי 4 מתוך 15 סמלים הובנו במידה רבה יותר על ידי משתתפים עם מוגבלות שכלית אשר עובדים במסגרת תעסוקה נתמכת בשוק החופשי לעומת משתתפים עם מוגבלות שכלית אשר עובדים במפעל עבודה שיקומי מוגן (מע"ש).

מסקנות המחקר מעלות שיש להמשיך ולבחון את הדרכים להתאמת התקן הבינלאומי ליצירת סמלים ציבוריים (ISO 22727: 2007) והתקן הבינלאומי לבחינת מובנות סמלים ציבוריים (ISO 1986-1,2014) לאנשים עם מוגבלות שכלית. וזאת על מנת שייצור הסמלים על פי תקן בינלאומי זה, כמו גם האופן בו נבדקת מידת מובנות הסמלים, יובילו ליצירת סמלים ציבוריים נגישים גם לאנשים עם מוגבלות שכלית כחלק מכלל הציבור.

- [לפריט המלא](#)
- [למאגר המחקרים של קרן שלם](#)
- [למאגר כלי המחקר של קרן שלם](#)